

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Tyrka
Protokolant:	Mirosława Wandachowicz

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2017 roku w Gliwicach

na rozprawie

sprawy W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o nadpłatę świadczenia wstecz

na skutek odwołania W. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 2 listopada 2016 roku **nr** (...)

oddala odwołanie

(-) SSO Grzegorz Tyrka

VIII U 2228/16

UZASADNIENIE

Dnia 13 kwietnia 2016 roku ubezpieczony W. S. wniósł o przeliczenie wysokości emerytury na podstawie art. 110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 roku, Nr 887.) – zwanej dalej ustawą emerytalną.

Decyzją z dnia 27 kwietnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu przeliczenia emerytury, albowiem nowo ustalony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru (tzw. wwpw) emerytury nie przekroczył 250%.

Ubezpieczony złożył nowy dowód w postaci legitymacji ubezpieczeniowej, w której zawarto wykaz jego rocznych zarobków.

Decyzją z dnia 6 lipca 2016 roku organ rentowy uwzględnił nowy dowód oraz wniosek ubezpieczonego i przeliczył emeryturę na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej, poczynając od dnia 1 kwietnia 2016 roku.

Ubezpieczony wniósł o nadpłatę świadczenia emerytalnego za okres od 1 marca 2013 roku do 31 marca 2016 roku wraz z ustawowymi odsetkami.

Na uzasadnienie podano, że organ rentowy wskutek braku pełnych danych o zarobkach i okresie zatrudnienia ubezpieczonego wadliwie obliczył emeryturę przed dniem 1 kwietnia 2016 roku. Ubezpieczony taką wiedzę uzyskał, po złożeniu legitymacji ubezpieczeniowej i ponownym przeliczeniu przez organ rentowy emerytury na podstawie art. 110a. Pierwotnie organ rentowy obliczył wwpw świadczenia na poziomie 188,75%, co wpłynęło na zniżenie emerytury. Po przedłożeniu legitymacji ubezpieczeniowej organ rentowy ustalił wwpw świadczenia na poziomie 250%. Ubezpieczony dodał, że organ rentowy powinien być posiadać wykaz zarobków z całego okresu zatrudnienia. Ubezpieczony powołał się na błąd organu rentowego.

Zaskarżoną decyzją z dnia 2 listopada 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu prawa do ponownego przeliczenia emerytury.

Na uzasadnienie podano, że organ rentowy prawidłowo zastosował normę prawną zawartą w art. 110a ustawy emerytalnej, działając na wniosek ubezpieczonego i przyznając prawo do przeliczenia emerytury od dnia 1 kwietnia 2016 roku, tj. od dnia miesiąca, w którym złożono wniosek.

Ubezpieczony wniósł odwołanie od decyzji z dnia 2 listopada 2016 roku, podtrzymując argumentacją zawartą we wniosku o nadpłatę świadczenia emerytalnego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Na uzasadnienie podano, że wwpw świadczenia ubezpieczonego zawsze wynosił maksymalną wartość, tj. 250%. Organ rentowy prawidłowo przyznał ubezpieczonemu prawo do przeliczenia emerytury na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej, tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek – od 1 kwietnia 2016 roku. Organ rentowy wskazał, że to na ubezpieczonym ciążył obowiązek wykazania wwpw świadczenia na poziomie co najmniej 250,01% z okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w kopalni węgla kamiennego w okresach: od dnia 23 lutego 1959 roku do dnia 30 września 1985 roku (z przerwami) oraz od dnia 23 listopada 1988 roku do dnia 30 czerwca 1990 roku.

Decyzją z dnia 19 września 1985 roku organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej, poczynając od dnia 1 lipca 1985 roku, której wysokość zmniejszył w związku z kontynuowaniem zatrudnienia pracowniczego. Dla potrzeb obliczenia emerytury przyjęto zarobki ubezpieczonego z czterech ostatnich kwartałów poprzedzających nabycie prawa do emerytury: III i IV 1984r. oraz I i II 1985r. W związku z tym ubezpieczony złożył w organie rentowym wykaz zarobków za w/w kwartały. Podstawę wymiaru górniczej emerytury stanowiła kwota 60 105 zł, tj. średnie miesięczne wynagrodzenie za okresu od lipca 1984r. do czerwca 1985r

Decyzją z dnia 5 grudnia 1991 roku organ rentowy dokonał rewaloryzacji emerytury na podstawie ustawy z dnia 17 października 1991 roku o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 650) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1990 roku w sprawie przygotowania do rewaloryzacji emerytur i rent (Dz.U. Nr 83, poz. 484), tj. ustalił nowe zasady obliczania emerytur.

Na podstawie w/w decyzji organ rentowy ustalił wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia na poziomie 325,21%, tj. stosunek podstawy wymiaru emerytury ustalonej w pierwszej decyzji, tj. 60 105 zł (średnie miesięczne

wynagrodzenie za okresu od lipca 1984r. do czerwca 1985r.) do średniej przeciętnych wynagrodzeń w gospodarce społecznej, tj. 18 482 zł (z okresu od lipca 1984r. do czerwca 1985r.). Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie mógł przekraczać 250% i dlatego został ograniczony z 325,21% do 250%. Przyjęto kwotę bazową z I kwartału 1991 roku w wysokości 1 700 000 zł (po denominacji 170 zł) oraz 40-letni staż pracy górniczej (z uwzględnieniem dniówek w wymiarze półtorakrotnym, wykaz w aktach ZUS), bowiem faktyczny staż pracy górniczej wynosił 27 lat i 6 miesięcy. Obliczenie emerytury przedstawiało się następująco: $[24\% \times 1\,700\,000\text{ zł} = 408\,000\text{ zł}]$ plus $[1,3\% \times 40\text{ lat pracy} \times 4\,250\,000\text{ zł} (250\% \times 1\,700\,000\text{ zł}) = 2\,210\,000\text{ zł}]$.

Dnia 13 kwietnia 2016 roku ubezpieczony złożył wniosek o przeliczenie emerytury na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej. Do wniosku załączył zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu za lata 1976-1990.

Na podstawie w/w zaświadczenia organ rentowy obliczył wwpw świadczenia z okresu 20 lat, przy czym jeden rok przypadł po przejściu na emeryturę. Za brakujący okres, przyjęto minimalne wynagrodzenie za pracę (1962-1971). Obliczenia organu rentowego przedstawia poniższa tabela:

1	1976	252,19%	
2	1977	228,19%	
3	1978	238,90%	
4	1979	264,94%	
5	1980	282,26%	
6	1981	354,16%	
7	1982	393,58%	
8	1983	348,17%	
9	1984	456,08%	
10	1985	271,13%	
11	1989	265,36%	
12	1990	89,12%	
13	1962	41,67%	
14	1963	41,83%	

15	1964	41,30%	
16	1965	40,17%	
17	1966	40,93%	
18	1967	42,16%	
19	1968	40,36%	
20	1971	42,41%	
		3774,91%	:20
		188,75%	

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony przedstawił legitymację ubezpieczeniową z wykazem rocznych zarobków za lata 1962-1968. Na tej podstawie organ dokonał przeliczenia wppw świadczenia, co przedstawia poniższa tabela:

1	1976	252,19%	
2	1977	228,19%	
3	1978	238,90%	
4	1979	264,94%	
5	1980	282,26%	
6	1981	354,16%	
7	1982	393,58%	
8	1983	348,17%	
9	1984	456,08%	

10	1985	271,13%	
11	1989	265,36%	
12	1990	89,12%	
13	1962	191,23%	
14	1963	231,26%	
15	1964	334,35%	
16	1965	264,11%	
17	1966	319,33%	
18	1967	264,66%	
19	1968	293,91%	
20	1971	42,41%	
		5385,34%	:20
		269,27	

Decyzją z dnia 6 lipca 2016 roku organ przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury górniczej i obliczył ją w następujący sposób:

- organ rentowy przyjął okres składkowy w wymiarze 27 lat i 6 miesięcy = 330 miesięcy (zgodnie ze świadectwami pracy), co przedstawia poniższa tabela:

Okres zatrudnienia		Staż za okres		
Od	Do	Lat	miesiący	Dni
1959-02-23	1961-03-20	2	0	26

1961-11-12	1972-10-30	10	11	19	
1972-11-02	1985-09-30	12	10	29	
1988-11-23	1990-06-30	1	7	8	
Staż pracy wynosi	27 lat 6 miesięcy 22 dni				

2. organ rentowy przyjął nową kwotę bazową z daty złożenia wniosku, tj. 3 408,62 zł i obliczył podstawę wymiaru świadczenia 8 521,55 zł (iloczyn 250% i 3 408,62 zł).

3. organ rentowy obliczył świadczenie zgodnie z art. 52 i art. 53 ustawy emerytalnej:

$$24\% \times 3\,408,62 \text{ zł} = 818,07 \text{ zł}$$

$$(8 \text{ m-cy} \times 1,5 \times 1,3\%) : 12 \times 8\,521,55 \text{ zł} = 110,78 \text{ zł}$$

$$(322 \text{ m-cy} \times 1,8 \times 1,3\%) : 12 \times 8\,521,55 \text{ zł} = 5\,350,68 \text{ zł}$$

Razem: 6 279,53 zł.

Powyższe wyliczenia wskazują, że organ rentowy prawidłowo ustalił staż pracy ubezpieczonego, tj. 27 lat i 6 miesięcy oraz prawidłowo przyjął od dnia 1 kwietnia 2016 roku nową kwotę bazową w wysokości 3 408,62 zł, obowiązującą w dacie złożenia wniosku. Wysokość zarobków zawarta w legitymacji ubezpieczeniowej miała wyłącznie wpływ na spełnienie przesłanki z art. 110a ustawy emerytalnej, tj. osiągnięcia wppw na poziomie przekraczającym 250% z okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym. Dane zawarte w legitymacji nie miały wpływu na wysokość świadczenia sprzed 1 kwietnia 2016 roku, bowiem dla ustalenia wysokości świadczenia przed tym dniem przyjęto: staż pracy na poziomie 27 lat i 6 miesięcy oraz wppw na poziomie maksymalnym 250%.

/dowód z akt ZUS/.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie W. S. nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy podnieść, że treść decyzji wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a także zakres wniesionego od niej odwołania wyznacza przedmiot sporu oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych – wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 listopada 2004 roku w sprawie III AUa 430/04 opublikowany w OSA z 2005 roku, Nr 10, poz. 27 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 roku w sprawie II UZ 52/99 opublikowane w OSNP z 2000 roku, Nr 15, poz. 601. Oznacza to, że zakres rozpoznania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest wyznaczony w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych; a drugiej kolejności przedmiotem postępowania sądowego określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego.

Ustawą z dnia 5 marca 2015 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015 roku, poz. 552) dodano do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 748) art. 110a ust. 1, zgodnie z którym wysokość emerytury oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art. 15 [podstawa wymiaru składek], z uwzględnieniem art. 110 ust. 3 [wyższy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru], jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przed zastosowaniem ograniczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 5, jest wyższy niż 250%.

W/w ustawa weszła w życie z dniem 1 maja 2015 roku. Oznacza to, że emerytura może zostać przeliczona na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej, poczynając od dnia 1 maja 2015 roku, nie wcześniej jednak od miesiąca, w którym złożono wniosek, tj. od dnia 1 kwietnia 2016 roku (art. 129 ust.1 ustawy emerytalnej).

Należy przypomnieć, że idea art. 110a ustawy emerytalnej polega na przyjęciu do przeliczenia emerytury nowej kwoty bazowej, tj. z daty złożenia wniosku w miejsce ustalonej w dacie przyznania emerytury. W przypadku ubezpieczonego jest to kwota 3 408,62 zł w miejsce kwoty 1 700 000 zł (wartość sprzed denominacji) z 1991 roku.

Należy zaakcentować, że dla spełnienia przesłanki zawartej w art. 110a ustawy emerytalnej ubezpieczony musiał wykazać, że jego roczne zarobki z okresu dowolnie wybranych 20 lat (przy czym część tego okresu musi przypadać po przejściu na emeryturę) pozwolą obliczyć wwpw powyżej 250%. Ubezpieczony wykazywał, że wwpw emerytury wynosi 325,21%. Uwadze ubezpieczonego umknął fakt, że wwpw ustalony na poziomie 325,21% został obliczony z czterech kwartałów, a nie z 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym. Nadto, przepisy emerytalne ograniczały i ograniczają wwpw świadczenia do 250%, o czym ubezpieczony był poinformowany decyzją z dnia 5 grudnia 1991 roku (którą zresztą zaskarżył). Oznacza to, że świadczenie emerytalne jest obliczane przy zastosowaniu maksymalnego wwpw na 250%, chociażby ubezpieczony uzyskał wwpw na wyższym poziomie, tj. osiągałby wyższe zarobki. Rację ma organ rentowy, że realizacja uprawnienia zawartego w art. 110a ustawy emerytalnej następuje na wniosek ubezpieczonego, a nie z urzędu. Dodatkowo, to na ubezpieczonym ciążył obowiązek wykazania, że nowo ustalony wwpw z okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym przekracza 250%, tj. wynosi co najmniej 250,01%. Ubezpieczony do wniosku z dnia 13 kwietnia 2016 złożył wykaz zarobków za 13 lat pracy (1976-1990). W związku z tym organ rentowy był zobowiązany za pozostały brakujący okres przyjąć minimalne wynagrodzenie za pracę (art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej). Wówczas z okresu 20 lat wwpw świadczenia został ustalony na poziomie 188,75 %. Dopiero po uzupełnieniu zarobków organ rentowy wydał decyzję uwzględniającą wniosek o przeliczenie emerytury na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej. Należy zwrócić uwagę, że organ rentowy przed dniem 13 kwietnia 2016 roku dysponował tylko zarobkami ubezpieczonego za: III i IV kwartał 1984r., I i II kwartał 1985r., III i IV kwartał 1989r., I i II kwartał 1990r., tj. z zaświadczeń o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, które zostały dołączone do wniosku o przyznanie prawa, następnie przeliczenia emerytury. Należy także zwrócić uwagę, że organ rentowy nie mógł dysponować zarobkami ubezpieczonego za cały okres jego zatrudnienia, bowiem obowiązujące wówczas przepisy prawa nakładały na zakład pracy przekazywanie zbiorczych deklaracji ubezpieczeniowych, bez wskazania imiennie pracowników. Warto odnotować orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, zgodnie z którym na pracodawcy spoczywa powinność prawidłowego wykazania wynagrodzenia osiąganego przez pracownika w poszczególnych latach i żaden przepis nie nakłada na organ emerytalno-rentowy obowiązku kontrolowania zgodności wydanego zaświadczenia z dokumentacją płacową pracodawcy - wyrok Sadu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 czerwca 2003 roku, w sprawie III AUa 324/02, opublikowany w Pr. Pracy 2004/1/42

Ubezpieczony podał, że organ rentowy wypłacał zaniżone świadczenie emerytalne przed 1 kwietnia 2016 roku wskutek błędu.

W razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż za okres trzech lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego – art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej.

Błąd organu rentowego rozumiany jest w orzecznictwie sądowym bardzo szeroko. Wskazywał na to Sąd Najwyższy m.in. w uchwale składu siedmiu sędziów z 12 stycznia 1995 roku (w sprawie II UZP 28/94, OSNP 1995/19/242) oraz w uzasadnieniu uchwały z 28 czerwca 2005 roku (w sprawie III UZP 1/05, OSNP 2005/24/395). Przyjmuje się więc, że błąd ten stanowi każda obiektywna wadliwość decyzji, niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania samego organu rentowego czy też rezultatem wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów, w tym także naruszenia prawa wskutek niewłaściwej wykładni obowiązujących przepisów. Podobnie wskazywano też w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 listopada 1997 roku (w sprawie III ZP 40/97, OSNP 1998/14/429). Istotne jest przy tym, że błędne działanie ZUS nie musi być zawinione, zaś osoba dokonująca czynności w jego imieniu może działać w usprawiedliwionym przekonaniu, że postępuje prawidłowo. Pomimo to w razie ustalenia faktycznej wadliwości tej decyzji będzie to uzasadniać zastosowanie art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej.

Przyjmuje się, że błędem ZUS jest niedopełnienie obowiązku informowania zainteresowanych o warunkach i dowodach wymaganych do uzyskania emerytury oraz naruszenie obowiązku udzielania im pomocy przy ubieganiu się o to świadczenie. Obowiązek taki wynika z § 3 rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. nr 10, poz. 49 późn. zm.), w którym wskazano, że organy rentowe są obowiązane do informowania o warunkach i dowodach wymaganych do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych oraz do udzielania pomocy przy ubieganiu się o te świadczenia.

Przenosząc powyższe rozważania prawne na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że nie można zarzucić organowi rentowemu błędu przy ustalaniu wysokości emerytury. Od wejścia w życie ustawy rewaloryzacyjnej w 1991 roku wwpw świadczenia ubezpieczonego był maksymalny i wynosił 250% (był obliczony z 4 kwartałów (...), a następnie (...)). Zatem wysokość emerytury ubezpieczonego od 1991 roku była obliczana z zastosowaniem maksymalnego wwpw świadczenia, tj. 250%. W. świadczenia na poziomie 188,75% dotyczył okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym, o czym stanowi art. 110a ustawy emerytalnej, i został obliczony na podstawie wykazu zarobków załączonego do wniosku z kwietnia 2016 roku. Słusznie wskazał organ rentowy, że to na ubezpieczonym ciążył obowiązek wykazania przesłanek art. 110a ustawy emerytalnej, w tym że wwpw świadczenia z okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym (przy czym część przypada po przyznaniu prawa do emerytury) wynosi co najmniej 250,01%. Za brakujący okres do 20 lat organ rentowy mógł przyjąć minimalne wynagrodzenie za pracę (art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej). Gdyby ubezpieczony nie przedłożył legitymacji ubezpieczeniowej z wykazem zarobków, to organ rentowy musiałby odmówić przeliczenia emerytury na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej. Należy przypomnieć, że z okresu zatrudnienia ubezpieczonego organ rentowy nie posiada wykazu jego zarobków w systemach informatycznych, bo nie miał takiego obowiązku prawnego. Wówczas istniały zbiorcze wykazy odprowadzanych składek przez zakłady pracy. Nadto, zakład pracy nie miał obowiązku długoletniej archiwizacji dokumentacji płacowej sprzed 1980 roku. Wynikało to z obowiązujących przepisów, zgodnie z którymi wysokość emerytury obliczało się z 4 kwartałów lub 6 lat poprzedzających datę nabycia prawa do emerytury. W części ustalającej stan faktyczny wykazano także, że organ rentowy prawidłowo ustalił okres składkowy niezbędny do obliczenia wysokości emerytury.

Skoro nie zostały spełnione przesłanki, o których mowa w art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, to na podstawie tego przepisu oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. należało odwołanie oddalić.

(-) SSO Grzegorz Tyrka